

ПЕДАГОГІКА

УДК 378.018.8:373.011.3-051

**Ілона Палагута
(м. Умань)**

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ У ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ ЯК ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА

У статті проаналізовано роль професійної підготовки майбутніх учителів у вищому навчальному закладі. Охарактеризовано різні підходи до професійної підготовки майбутніх учителів на заняттях, а також пояснюється що передбачає професійно - педагогічна діяльність майбутнього освітянина.

Ключові слова: професійна підготовка, викладання, навчання, пізнавальна діяльність, професійно - педагогічна діяльність, педагогічна майстерність.

The role of future teacher's professional preparation in higher educational establishments is analyzed. Different approaches to the future teacher's professional preparation during lessons are characterized and also, what future educator's professional and pedagogical activity anticipates is explained.

Key words: professional preparation, teaching, learning, cognitive activity, professional and pedagogical activity, pedagogical proficiency.

Нова система освіти передбачає перетворення соціокультурного простору, де відбувається становлення громадянина як суб'єкта інтелектуального і духовного саморозвитку, як носія ідей і норм творчого перетворення дійсності. Свобода вибору, якою володіє (або не володіє) людина, заснована на перевазі моральних якостей поведінки, а духовний простір в людському суспільстві є світом людей, духовним середовищем проживання, закони якого пізнаються і дотримуються громадянами всіх країн, бо від них залежить розвиток або загибель людської цивілізації на Землі. Розвивати творчі сили духовного потенціалу суспільства - завдання освіти. Ось чому закладам освіти потрібні

професіонали, а не працівники для «передачі знань» тим, хто здобуває вищу освіту [2].

Осмилюючи мету і освоюючи технології реалізації професійної підготовки майбутніх учителів в системі навчання, майбутні освітяни одночасно включаються в моделювання своєї поведінки у взаємодії з викладанням, вченням, вихованням, самовихованням, а також управління їх взаємодією. Таким чином, розвиток студентів як суб'єктів інтелектуального становлення органічно узгоджується з професійною підготовкою майбутніх вчителів. Отже, навчання на заняттях передбачає суто педагогічну діяльність викладача і студентів.

На лекціях і практичних заняттях викладач вивчає зі студентами інформацію з професійної галузі знань - дидактики. На всіх заняттях зі студентами навчання розглядається як взаємодія систем викладання і навчання, яке пов'язане з предметом навчальної дисципліни, який існує на занятті у вигляді його теми. Перші завдання з розвитку пізнавальної діяльності пов'язані із застосуванням цілей інтелектуального саморозвитку при актуалізації отриманих знань по темі заняття і про цілі та механізми їх досягнення, які необхідні при вивченні матеріалу.

Інформація для розвитку інтелектуального потенціалу пов'язана з предметом навчальної дисципліни, на основі якого здійснюється спільна діяльність викладача і студентів. В результаті такої діяльності прогнозується розвиток її суб'єктної позиції, що забезпечує становлення інтелектуального потенціалу, який досягається за допомогою застосування різноманітних технологій. Таким чином студенти знаходять досвід співпраці в навчанні, заснованому на єдиних цілях, і стають суб'єктами саморозвитку свого інтелектуального потенціалу в навчанні.

На заняттях виникає необхідність перебудови педагогічного мислення викладача, тому, що предметом навчання стає не інформація по темі, а розвиток студента як суб'єкта. Педагогічне мислення збагачується новими поняттями і новою цільовою спрямованістю. При системному підході до навчання студентів

на заняттях з спеціальних дисциплін відбувається взаємодія систем освіти - викладання і навчання. Це призводить до наступних результатів:

1. На занятті відбувається засвоєння інформації з навчальної дисципліни згідно прогнозованим змістовно-освітнім цілям заняття, які виражені рівнями засвоєння.

2. Студенти (викладач) набувають досвіду суб'єктів навчання (викладання), що моделюють свою діяльність за програмними цілями і технологіями саморозвитку, забезпечуючи досягнення результатів по загальним цілям взаємодіючих систем.

3. Відбувається усвідомлення, що мета вивчення навчальної дисципліни є не метою, а засобом розвитку інтелектуального потенціалу учнів як суб'єктів [3].

Пояснення і засвоєння інформації про професійно - педагогічну систему не відбувається на шкоду засвоєнню матеріалу з досліджуваної дисципліни, так як педагогізація занять по дисципліні сприяє підвищенню свідомості пізнавальної діяльності при засвоєнні знань по темі, а системно-цільовий підхід, зберігаючи цілісність гуманітарної освіти, розвиває системне бачення педагогічної реальності. Таким чином створюються умови для встановлення суб'єктно-суб'єктних відносин на заняттях у вищому навчальному закладі. Набутий досвід моделювання своєї поведінки в системі навчання сприяє інтегруванню свідомості студентів як системи саморозвитку інтелектуального потенціалу суб'єктами навчання. Розвиток досвіду не обмежується лише заняттями, а поширюється на інші види навчальної діяльності: підготовка і здача іспитів, виконання реферативних та інших робіт, науково-дослідницька діяльність, педагогічна практика.

Студенти педагогічного вузу в період свого навчання суб'єктами саморозвитку духовного потенціалу можуть стати тільки в тому випадку, якщо вони осмислять стратегічні цілі, а також освоють технології саморозвитку тактичних цілей в практиці моделювання своєї поведінки як в освітньому, так і в соціокультурному просторі. Реалізація системного підходу до професійної підготовки майбутніх вчителів дозволяє прогнозувати їх педагогічну діяльність

як можливість впровадження досвіду духовного саморозвитку в практику шкільної системи освіти. Для чого викладач вузу на кожному занятті визначає не тільки змістовно-освітню, але і світоглядну мету. Такий варіант педагогічної діяльності забезпечує створення «поля вибору» моральних цілей для духовного саморозвитку суб'єктів освітнього простору і для встановлення в ньому гармонійно-творчих відносин між людьми. Здійснюючи вибір технологій і засобів (програмний матеріал, як засіб розвитку переконань; дидактичний матеріал, що забезпечує формування установки; організацію діяльності студентів на занятті; особистість майбутнього учителя), дозволяють свідомо моделювати поведінку суб'єктів взаємодіючих систем на основі гармонії [1].

Отже, інформаційний аспект світоглядної мети досягається за рахунок засвоєння складових навчального процесу, за допомогою чого створюється «інформаційне поле вибору», де відповідальність за свободу вибору несе тільки сама людина як суб'єкт діяльності. Мотиваційний аспект світоглядної мети проявляється в адекватному емоційному відгуку на цілі навчально-виховного процесу. Діяльнісний аспект світоглядної мети виражається в моделюванні суб'єктом своєї поведінки на основі гуманістичних цінностей і гармонії з навколишнім світом. Стає очевидним, що студенти педагогічного вузу, знаходячи на заняттях досвід суб'єктів навчання як носіїв гуманістичних цілей, одночасно готують себе до професійно-педагогічної діяльності, що передбачає:

1. Постановку цілей інтелектуального і духовного саморозвитку.
2. Оволодіння технологією реалізації цілей, виражених інформаційним, мотиваційним і діяльнісним аспектами мети навчання в майбутній педагогічній діяльності студентів.
3. Моделювання системи навчання та управління взаємодією систем викладання, навчання, виховання та самовиховання.
4. Осмислення і розвиток суб'єктно-суб'єктних відносин в системі освіти.

Отже, змістовно-освітні та світоглядні цілі заняття в педагогічному вузі стають професійно-педагогічними, які виражаються в педагогічних здібностях (академічні, дидактичні, конструктивні, комунікативні, організаторські та ін.).

Реалізація професійно-педагогічних цілей визначає розвиток педагогічної майстерності, заснованої на морально-гуманістичних цілях; становлення високої освіченості, що забезпечує творчий рівень діяльності і професійну готовність моделювання педагогічних систем для гармонійного розвитку майбутніх учителів як суб'єктів освітнього і соціокультурного простору.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА:

1. Карпович В.А. Діяльність сучасного вчителя. – К., 2004. – 121 с.
2. Лекції з педагогіки вищої школи: навч. посіб. / за ред. В. І. Лозової. – Х. : ОВС, 2006. – 496 с.
3. Скульський Р.П. Вчитися бути вчителем. – К., Педагогіка, 2008. – 155с.

Палагута Ілона Василівна – викладач кафедри іноземних мов Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини; тел. 0976419151; ilonapalaguta@i.ua; сертифікат: ТАК; про конференцію дізналась від колег.